

LIVING RIVERS

Implementácia Vodného plánu Slovenska vo vybraných povodiach

Názov projektu: Implementácia Vodného plánu Slovenska vo vybraných povodiach

Projektová schéma: LIFE Strategic Nature and Integrated Projects (SNaP/SIP)

Projektový akronym: LIFE21-IPE-SK-LIFE Living Rivers

Kód projektu: 101069837

Trvanie: 1.1.2023 – 31.12.2032

Rozpočet: 27 799 402,33 €

Príspevok Európskej komisie: 16 677 07339 €

Koordinujúci prijemca: Výskumný ústav vodného hospodárstva (VÚVH)

Udržateľné vodné hospodárstvo a manažment tokov je jednou z nových výziev, ktoré nemožno vyriešiť bez integrovaného prístupu.

Projekt Living rivers prispeje k implementácii 3. Vodného plánu – Plánu manažmentu správneho územia povodia Dunaja (2021-2027) na Slovensku realizáciou opatrení v povodiach riek Dunaj, Hron, Ipeľ a Belá.

Podporuje dosiahnutie ekologických cieľov Rámcovej smernice o vode a Smernice o biotopoch, jeho cieľom je zabezpečiť dobrý ekologický stav / dobrý ekologický potenciál vôd v 10 vodných útvaroch a zlepšiť spolu 344 km vodných tokov prostredníctvom hydromorfologických opatrení, vhodnej starostlivosti o chránené územia, obnovy lužných lesov a nelesných biotopov. V rámci projektu sa zabezpečí odstránenie bariér pre migráciu rýb a aktívnymi opatreniami na obnovu ich habitatov, podporu prirodzenej reprodukcie aj posilnenie populácií pôvodných druhov.

Navrhované akcie zahŕňajú odborné znalosti v niekoľkých vedeckých disciplínach, ako je hydrológia, hydraulika, morfológia, biológia, kvalita vody a vodné inžinierstvo a vyžadujú integrovaný manažment a kolaboratívne riadenie. Na projekte sa preto podieľa 10 projektových partnerov a predpokladá spoluprácu viacerých zainteresovaných subjektov a záujmových organizácií na lokálnej, regionálnej aj medzinárodnej úrovni.

Hlavné ciele projektu:

- Implementácia opatrení z 3. Vodného plánu SR, príprava vstupov do 4. Vodného plánu SR a zlepšenie integrovaného plánovania v manažmente povodí.
- Návrh a realizácia opatrení založených na prírode blízkyh a prírodných riešeniach a princípoch zelenej infraštruktúry, ktoré zvyšujú klimatickú odolnosť, zadržiavanie vody v povodí, zvyšujú biodiverzitu a znižujú riziko povodní.
- Ukážka nevyhnutných postupov krok za krokom vedúcich k úspešnej, nákladovo efektívnej a udržateľnej obnove, či už ide o prípravné činnosti, zapojenie zainteresovaných strán, podrobné monitorovanie, prípravu podrobnej technickej dokumentácie, získanie povolení a dokončenie potrebných legislatívnych procesov.
- Obnova pozdĺžnej kontinuity vybraných vodných útvarov odstránením alebo rekonštrukciou bariér, obnova kontinuity transportu sedimentov a ich manažment, zlepšenie hydraulických, morfológických a ekologických účinkov existujúcich štruktúr v koryte (bariéry, výhony a pod.).
- Obnova laterálnej konektivity hlavného koryta s jeho záplavovými územiami prepojením bočných ramien a obnovou prirodzených brehov riek, obnovou mokradí a stojatých vôd ako prirodzených retenčných oblastí s priamym vplyvom na zadržiavanie podzemných vôd, čo povedie k zlepšeniu diverzity biotopov v riečnom koryte, jeho záplavových územiach a lepším podmienkam pre laterálnu migráciu a neresenie ichtyofauny.
- Zlepšenie hydrologického režimu a dynamiky prúdenia na vybraných riečnych úsekoch.

- Obnova degradovaných prírodných ekosystémov a prirodzených populácií druhov rýb:
 - zlepšenie prirodzenej reprodukcie pôvodných ohrozených a zraniteľných druhov rýb
 - obnova voľne žijúcich populácií pôvodných chránených reofilných rýb (vrátane jeseterovitých) metódami in situ, prebratie nových metód na skúmanie raných štádií rýb a ich osvojenie pre podmienky rieky Dunaj na Slovensku.
- Zavedenie postupov obhospodarovania pôdy, mokradí a lesov v územiach európskeho významu a chránených vtáčích územiach závislých od vody, obnova vegetačného krytu na brehoch riek a v záplavových oblastiach.
- Cielový monitoring a implementácia viacerých inovatívnych metód, napr. skrining látok vzbudzujúcich obavy pri znečistení povrchových vôd, telemetrické ichtyologické prieskumy, monitoring ichtyoplanktónu zbernými sieťami, prieskum biodiverzity pomocou analýzy DNA, kontinuálny monitoring plaveninového režimu, zriadenie hydrologickej monitorovacej siete s automatickým prenosom dát na báze IoT, mapovanie dronmi, mapovanie vegetačného krytu pomocou nástrojov diaľkového prieskumu Zeme atď.
- Využitie výsledkov projektu, replikácia v iných regiónoch v rámci povodia Dunaja a Visly na Slovensku, prenos poznatkov, vzdelávanie, spolupráca a účasť verejných organizácií a zainteresovaných strán pri plánovaní vodohospodárskeho manažmentu a implementácii relevantných plánov.
- Zvyšovanie povedomia a verejného súhlasu s prírode blízkymi riešeniami a revitalizačnými aktivitami propagovaním nevyhnutnosti zvyšovania biodiverzity a odolnosti voči klimatickej zmene.
- Mobilizácia a koordinácia doplnkových fondov vedúca k plnej implementácii Vodného plánu Slovenska.

Partneri projektu:

- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
- Slovenský vodohospodársky podnik, š. p.
- Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
- Bratislavské regionálne ochranárske združenie
- WWF Slovensko (Svetový fond na ochranu prírody Slovensko)
- Catch Me If You Can
- Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
- Správa Tatranského národného parku
- Vodohospodárska výstavba, š.p.

Zainteresované subjekty:

- Slovenský rybársky zväz a jeho miestne organizácie
- Ministerstvo dopravy a výstavby SR
- Slovensko-maďarská komisia pre povodia a hraničné vody
- Splnomocnenec vlády SR pre výstavbu a prevádzku vodného diela Gabčíkovo
- Medzinárodná komisia na ochranu Dunaja (ICPDR)
- Viadonau, Rakúsko
- Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság (Edukovizig), Győr, Maďarsko
- Bratislavská vodárenská spoločnosť
- LESY SR, š.p.
- Slovenská inšpekcia životného prostredia
- Vlastníci pozemkov
- Prevádzkovatelia malých vodných elektrární
- Samosprávy a miestni obyvatelia
- Mimovládne organizácie a lokálne iniciatívy

- WWF CEE
- WWF Hungary
- WWF Austria
- Pisztráng Kör Egyesület, Maďarsko
- Organizácie vodných športov
- Múzeum liptovskej dediny Pribylina a Žilinský samosprávny kraj
- Česká republika: Ministerstvo životního prostředí, Moravský rybářský svaz, Povodí Labe, s.p., Povodí Vltavy, s.p., Povodí Moravy, s.p.